

Срђан Љ. Шљукић¹
Универзитет у Новом Саду,
Филозофски факултет, Одсек за социологију
Нови Сад (Србија)

050:316СОЦИОЛОШКИ ПРЕГЛЕД"2021"

316.334.55

Уводник

Примљен 08/12/2021

Прихваћен 08/12/2021

doi: [10.5937/socpreg55-35313](https://doi.org/10.5937/socpreg55-35313)

СОЦИОЛОШКА ИСТРАЖИВАЊА СЕЛА

У *Социолошком ирејледу* до сада је објављен не мали број радова посвећених руралним проблемима. Било је чак и тематских блокова, али су се они сводили на један или највише два текста. Први пут у својој осамдесеттругодишњој историји, *Социолошки ирејлед* у последњем броју за 2021. годину посвећује један већи тематски блок социологији села. С обзиром на то да се ради од једној од најстаријих и истраживањима најбогатијих социолошких дисциплина, с правом бисмо могли да се запитамо зашто је то тако. Одговор на ово питање није сувише тежак: сасвим логично, социологија села је тамо где је и село, на друштвеној маргини, прекривена стереотипима и предрасудама. Када се о селу и социологији села суди из угла урбаног начина живота и урбаног мишљења, другачије не може ни бити. У широј јавности, па чак и у научним круговима, слабо је познато да је предмет социологије села не село као такво, већ сеоско друштво које се мења услед деловања процеса модернизације; да се социологија села појавила најпре у САД, затим у источној Европи, а у западној тек после Другог светског рата; да је социологија села високо институционализована дисциплина, са међународним и националним удружењима, часописима и научним скуповима; да је село тип насеља које се може дефинисати тек и само у односу на град; да су село и град комплементарни типови насеља, али и комплементарни културни обрасци; да су село и град међусобно зависни; да се село не може изједначити са пољопривредом, нити пољопривреда са селом; да је потребно правити разлику између појмова „сељак”, „земљорадник”, „становник села” и „пољопривредник”; да је мултикултуралност особина и села, а не само града, итд. (Šljukić, Janković, 2015).

Убрзан раст градова, деаграризација и депопулација села у многим су земљама довели до осеке у социолошким истраживањима руралних области, па чак и до расправа о нестајању социологије села (Šljukić, Janković, 2015). Ипак, она је данас живућа и делатна не само у Азији, Африци и Латинској Америци, него и у друштвима Запада и то зато што су се у њима појавили нови, до тада непостојећи друштвени проблеми, као и зато што је дошло до оживљавања образаца и слојева за које се мислило да су заувек нестали (Ploeg, 2017). Колико је запостављање руралног опасно и колико може дестабилизovati друштво, између осталог сведоче и данашњи демографски проблеми

---

¹ srdjan.sljukic@ff.uns.ac.rs

са којима се сусрећу високоурбанизована друштва Запада. У источном делу Европе, социолошка истраживања села су углавном фокусирана на промене које је донела транзиција, односно постсоцијалистичка трансформација (Šljukić, Šljukić, 2019).

У Србији и међу Србима, социологија села стоји на плећима својих претходника, великана попут Валтазара Богишића (1834–1908), Јована Цвијића (1965–1927), Михаила Аврамовића (1864–1945) и других, као и њених оснивача – Сретена Вукосављевића (1881–1960) и Цветка Костића (1912–1985). Друга половина прошлог века донела је бројна истраживања села, као и велики број научних скупова посвећених селу („Дани Сретена Вукосављевића” у Пријеполу, „Власински сусрети” у Власотинцу). Од личности које су последњих деценија највише допринеле развоју социологије села у Србији свакако треба издвојити Јована Ђирића (1922–2010), Ђуру Стевановића (1939), Милована Митровића (1948) и Живојина Петровића (1948). У времену садашњем центар српске социологије села се померио више на север, на Универзитет у Новом Саду.

Данас, када су друштвене науке у целини поново под снажним идеолошким притиском, социологија села, као апликативна социолошка дисциплина, настоји да својим истраживањима допринесе политици руралног развоја, а да истовремено себе не редукује на „привезак” било које и било какве политике. Без обзира на то што су питања развоја села и пољопривреде свакако међу кључним проблемима ове посебне социологије, њено свођење искључиво на апликативни аспект имало би веома негативне последице на њен научни карактер.

Радови који се објављују у овом тематском блоку баве се веома различим руралним проблемима: односом руралног и политике, дифузијом иновација, друштвеним аспектима економских појава, последицама депопулације, положајем младих на селу, односом села и времена. Јасно, овде нису ни близу исцрпљена сва питања која покреће социологија села, а она су веома бројна, свакако и због тога што село представља „друштво у малом”, са свим својим димензијама и елементима.

Као уредник тематског блока посвећеног проблемима социологије села, у име социолога села и у своје име изражавам захвалност главном и одговорном уреднику *Социолошкој њрепеледа* Урошу Шуваковићу, као и целокупној редакцији, јер су препознали значај и актуелност ове социолошке дисциплине.

Srđan Lj. Šljukić¹
University of Novi Sad,
Faculty of Philosophy, Department of Sociology
Novi Sad (Serbia)

SOCIOLOGICAL RESEARCH OF THE VILLAGE

(Translation In Extenso)

So far the *Sociological Review* has published quite a large number of papers dedicated to rural problems. There have even been thematic blocks, but they were reduced to one or maximum two texts. For the first time in its eighty-three year long history, the *Sociological Review* dedicates a larger thematic block to rural sociology in its last 2021 issue. Since it is one of the oldest and most amply researched sociological disciplines, we could rightfully ask about the reason for such state of affairs. The answer to this question is not too difficult: quite logically, rural sociology is where the village is, on the social margin, covered by stereotypes and prejudice. Judging about the village and about rural sociology from the perspective of urban way of life and urban thinking, it cannot be different after all. Broader public, or even scientific circles, are not completely familiar with the fact that the subject of rural sociology is not the village itself, but the rural society that is changing due to the effect of the modernization process; that rural sociology first appeared in the USA, followed by East Europe, and only after World War Two in West Europe; that rural sociology is a highly institutionalized discipline, with international and national associations, journals and scientific gatherings; that the village is a type of settlement that can be defined only and exclusively in relation to the city; that the village and the city are complementary types of settlements, as well as complementary cultural patterns; that the village and the city are interdependent; that the village cannot be equated with agriculture, or vice versa; that it is necessary to distinguish between the concepts of “peasant”, “farmer”, “villager” and “agrarian”; that multiculturalism is the feature of the village, and not only of the city, etc. (Šljukić, Janković, 2015).

In many countries, the accelerated growth of cities, deagrarization and depopulation of the village have caused a decline in sociological research of rural regions, and even debates about the disappearance of rural sociology (Šljukić, Janković, 2015). However, it is a living and operational discipline not only in Asia, Africa and Latin America, but also in the Western societies, because new, formerly non-existent social problems arose in them, and because of the How dangerous it is to neglect the rural, and how destabilizing it may

---

¹ srdjan.sljukic@ff.uns.ac.rs

be to the society is, *inter alia*, proved by contemporary demographic problems encountered by highly-urbanized Western societies. In the eastern part of Europe, rural sociological research has been mainly focused on the changes brought by transition, i.e. post-socialist transformation (Šljukić, Šljukić, 2019).

In Serbia and among Serbs, rural sociology is borne by its predecessors – the great figures such as Valtazar Bogišić (1834–1908), Jovan Cvijić (1965–1927), Mihailo Avramović (1864–1945) and others, as well as its founders – Sreten Vukosavljević (1881–1960) and Cvetko Kostić (1912–1985). The second half of the 20th century brought numerous studies of the village, together with a large number of scientific gatherings dedicated to the village (“Days of Sreten Vukosavljević” in Prijepolje, “Vlasina Encounters” in Vlasotince. Among the figures that have contributed most to the development of rural sociology in Serbia, the following ones certainly stand out: Jovan Ćirić (1922–2010), Đura Stevanović (1939), Milovan Mitrović (1948) and Živojin Petrović (1948). Currently, the centre of Serbia’s rural sociology has shifted towards the north, to the University of Novi Sad.

Nowadays, when social sciences on the whole are under a strong ideological pressure once again, rural sociology, as an applicative sociological discipline, strives to contribute to the rural development policy with its research, while not reducing itself to an “appendage” of any type of policy. Although the matters of village and agricultural development are definitely some of the key problems of this specific sociology, its reduction solely to the applicative aspect would have negative consequences on its scientific character.

The papers published in this thematic block deal with quite different rural problems; the relation between the rural and the policy, innovation diffusion, social aspects of economic phenomena, depopulation consequences, the position of the young in the village, the relation between the village and time. It is clearly that all the questions raised by rural sociology are far from being exhausted here, but they are quite numerous, certainly due to the fact that the village constitutes the “society in miniature”, with all its dimensions and elements.

As the editor of the thematic block dedicated to the problems of rural sociology, on behalf of rural sociologists and in my own name, I would like to express gratitude to Uroš Šuvaković, editor-in-chief of the *Sociološki pregled / Sociological Review*, as well as the entire Editorial Board, for having recognized the importance and topicality of this sociological discipline.

REFERENCES / ЛИТЕРАТУРА

- Ploeg, J. D. (2017). The importance of peasant agriculture: a neglected truth. Farewell address upon retiring as Professor of Transition Processes in Europe at Wageningen University & Research on 26 January 2017. Available at: <http://edepot.wur.nl/403213>.
- Šljukić, S., Janković, D. (2015). *Rural in Sociological Mirror*. Novi Sad: Mediterran Publishing [In Serbian].
- Šljukić, S., Šljukić, M. (2019). Sociological aspects of the transformation of the agrarian structure in Serbia in 1990–2018. *RUDN Journal of Sociology*, Vol 19, No 2, 235–243. DOI: <https://doi.org/10.22363/2313-2272-2019-19-2-235-243>